

Також фреймом концепту «Україна» постає українська мова як невід’ємна частка держави і народу. Крізь призму війни звучить голос героїв: «Якщо, як і ми, ти весело й непохитно / читаєш це українською, значить ми бились гідно» [1, с. 13]. Мова виконує не лише комунікативну функцію, але й слугує основою національної ідентичності, прагненням до котрої відзначається сьогодення української дійсності. Тому можливість спілкуватися, читати, думати рідною мовою – це ознака перемоги у війні проти росії. Таким чином, українська мова як фрейм концепту «Україна» є не лише засобом комунікації, а й елементом самосвідомості, що підкреслює зв’язок з національними цінностями та спадщиною України.

Отже, у поетичних текстах Павла Вишебаби концепт «Україна» виражає семантику протиставлення «своє-чуже», боротьбу проти Ірода, воскресіння рідного народу, малу Батьківщину як частину особистості людини, українську мову як чинник перемоги України.

Список використаних джерел:

1. Вишебаба П. Тільки не пиши мені про війну / вид. 2-ге, доповн. Київ : Видавництво Однієї Книги, 2023. 120 с.
2. Гальчук О. Провідні мотиви й образи поетичної книги Павла Вишебаби «Тільки не пиши мені про війну». *Літературний процес: методологія, імена, тенденції: збірник наукових праць (філологічні науки)*. 2023. № 22. С. 15-23.
3. Хоменська І. Вербалізація концепту УКРАЇНА в українському художньому дискурсі: дис. ... канд. філол. наук: 10.02.01 – українська мова. Київ, 2016. 281 с.
4. Цьмух О. Поняття «концепт» у сучасному лінгвістичному дискурсі. *Лінгвістичні студії*. 2011. Вип. 22. С. 326-330.

ВІД СТИГМАТИЗАЦІЇ РОСІЙСЬКОЇ МОВИ ДО ТРАНСФОРМАЦІЇ МОВНОЇ СВІДОМОСТІ (НА МАТЕРІАЛІ ЗБІРКИ «ХЕРСОНСЬКІ ЕСЕЇ: ЖИТИ, ЩОБ ПЕРЕМАГАТИ»)

Світлана Климович

*кандидатка філологічних наук, доцентка кафедри
української і слов'янської філології та журналістики,*

E-mail: sklymovych@ksu.ks.ua

Карина Ануфрієва

*магістрантка кафедри української і
слов'янської філології та журналістики,*

Херсонський державний університет

E-mail: artemenkokaria@gmail.com

Українська мова – ключовий маркер державності та нашої ідентичності, що зазнала безпосереднього впливу внаслідок повномасштабного російського вторгнення. Саме зараз надважливо усвідомлення людиною ролі, функцій та

особливостей мови у власному житті й у суспільстві. Шлях від індивідуального усвідомлення мови як інструмента спілкування, самовираження й мислення до колективного уявлення про українську мову як культурний феномен, що формує нашу національну ідентичність, національну пам'ять та суспільну комунікацію, ніколи для нас не був легким і безболісним.

Із початком повномасштабного вторгнення відбулася вагома мовна трансформація російськомовних українців. Ця докорінна зміна не була легкою для більшості, оскільки вона пройшла певні етапи. Ці етапи можна простежити в збірці мужніх і сильних херсонців, які пречудово відчували на своїй шкірі справжній смак російської «культури», перебуваючи дев'ять місяців в окупації.

Вторгнення. Перші години, дні війни. Усвідомлення нападу ворога на мирне, раніше щасливе населення. Ось як згадує ці події Аліна Гавловська: *«І от ми всі одноmomentно подорослішали, адже повномасштабна війна змусила приймати рішення, від яких залежить не тільки моя доля та життя, але й долі і життя людей поряд»* [1, с. 29-30]. Саме в цей час зароджується відраза до російських надписів, листівок, етикеток, позначень, голосу російського агресора. Злочинне вторгнення ворога не лише робить частину України тимчасово окупованою, а й спричиняє окупацію духовну й культурну, що нашоує значну кількість населення до переосмислення власної мовної ідентичності. Через експансію відбувається асоціативний зсув, коли російська мова починає сприйматися як елемент ворожої культури. Це призводить до певної стигматизації мови загарбника. Спостерігається активне повернення до рідної мови як засобу самовираження.

Наступним етапом впливу були дев'ять місяців окупації. За цей час українцям в неволі була надана можливість виживати серед окупаційної влади, тотальної пропаганди та брехні, переслідування та залякування тих, хто чинив опір. Про мовний спротив у період окупації емоційно згадує Василь Загороднюк: *«У Херсоні від цього часу почали з'являтися помпезні білборди з написом “Херсон – руський город”. На деяких із них чиясь смілива рука перед словом “русский” дописувала частку “не”. І як логічне продовження цього можна було прочитати в різних куточках міста: “Херсон – це Україна”. Саме за цим гаслом світ більше дізнався про наше місто»* [1, с. 40].

Антон Коломієць, який віддав життя, захищаючи нашу незалежність, так описує життя в окупації: *«Що таке окупація? Ти не почувашся в безпеці, немає ліків, проблеми з постачанням продуктів, важко дістати готівку, процвітає мародерство. Військові розсікають на вулицях на БТР, їм нічого не коштує людське життя. Вони можуть врізатись у машину, збити людину і поїхати далі»* [1, с. 69]. Анна Макарова, відтворюючи свою чорно-білу війну, зазначає, що *«окупація – це випробування, яке випало на долю українців для того, щоб згадати, наскільки ми вміємо бути сильними, мудрими, врівноваженими, згуртованими та безстрашними»* [1, с. 112]. І це лише невелика частина прикладів, які описують надто важкий внутрішній стан херсонців, які чинили опір окупаційній владі, окупаційній культурі й, нарешті, мові окупантів. Тому цей спротив виражався також і в свідомому переході містян на українську мову в повсякденному спілкуванні.

Наступний етап – визволення Херсона – плавно перетікає в реалії сьогодення – життя на лінії вогню. 19 листопада 2024 року 1000 днів повномасштабного вторгнення! Хтось втратив рідну людину, друга, знайомого, хтось власними очима бачив смерть дітей, в когось тато, син, чоловік обороняв і обороняє наші землі, хтось залишився без домівки і навіть без рідного села чи міста: *«Те, що важко будували і дбайливо доглядали багато років, те, що було твоєю радістю і затишком, родинною фортецею і гордістю, жорстоко понівечено ворогом»* [1, с. 55]. І кожен день, на жаль, збільшує кривавий рахунок ціни нашої незалежності. Важко читати спогади Юлії Коломієць про останню розмову з чоловіком, а ще важче усвідомлювати, що таких історій сотні тисяч в Україні за початку війни: *«Коли він ще раз неочікувано зателефонував, то я навіть здивувалася, чи все гаразд, та коли почула голос рідної людини, трохи заспокоїлася, та дарма, це була наша остання розмова назавжди»* [1, с. 77].

Важливо, що серед українців у період повномасштабного вторгнення спостерігаємо зростання мотивації говорити й чути лише українську, збільшується усвідомлення власного вибору мови як визначального чинника національної ідентичності. Мовна особистість трансформується в умовах збільшення попиту на український контент у засобах масової інформації, соціальних мережах та літературі. Беззаперечним доказом цього є збірка *«Херсонські есеї: жити, щоб перемагати»*, більшість авторів якої вперше в своєму житті наважилися писати, дехто почав думати українською мовою. Чи достатньо часу й жертв, щоб нарешті змінилися індивідуальні мовні вподобання російськомовних українців й прийшло усвідомлення того, що мова – це дуже ефективна зброя? Відповідь на це питання дасть наша перемога й бажання кожного й кожної перемогти малороса в собі.

Список використаних джерел:

1. Херсонські есеї: жити, щоб перемагати : збірка есеїв / упорядн. С. Омельчук, О. Казакова. Херсон – Івано-Франківськ, 2023. 184 с. URL : <https://ekhsuir.kspu.edu/handle/123456789/18483;jsessionid=832E87BB59F4D8731A36F7176F6966B3>

МОДЕЛЮВАЛЬНИЙ ПОТЕНЦІАЛ НЕЙРОЛІНГВІСТИЧНИХ ТЕХНІК МЕНТАЛЬНОЇ КОРЕКЦІЇ

*Тетяна Ковалевська,
доктор філологічних наук, професор,
завідувач кафедри української мови та мовної підготовки іноземців
Одеський національний університет імені І. І. Мечникова
E-mail: tetiana.kovalevskaya@gmail.com*

У межах нейролінгвістичного програмування як новітньої наукової парадигми вирізняють доволі потужний технологійний апарат, що має на меті і